

АНОТАЦІЯ

Корінська О.О. Формування інформаційної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки в університетах –
Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки». – Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Україна, м. Полтава, 2025.

Дисертаційну роботу присвячено проблемі формування інформаційної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки в університетах.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, теоретично-методологічну основу та методи дослідження; розкрито наукову новизну й практичне значення дисертації; наведено відомості про апробацію та впровадження отриманих результатів.

Актуальність проблеми дослідження зумовлена тим, що на сучасному етапі підготовка перекладача в університетах здійснюється в умовах цифровізації, що є важливим компонентом розвитку сучасної економіки й соціокультурної сфери країни. Фахова підготовка фахівців із перекладу проходить етап реформування, який відбувається під впливом світових освітніх трендів. У закладах вищої освіти використовуються та перевіряються безліч нових стратегій навчання, які застосовуються з метою оптимізації процесу вивчення іноземних мов. Відповідно, у цих умовах особливого значення набуває формування інформаційної культури фахівців різних спеціальностей, у тому числі й майбутніх перекладачів.

У результаті аналізу наукових праць та практики закладів вищої освіти встановлений недостатній рівень розроблення проблеми формування інформаційної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки попри її неабиякої актуальності, що й зумовило вибір теми.

Об'єктом дослідження було визначено процес професійної підготовки майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти.

Предметом дослідження – систему формування інформаційної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки.

Мета дослідження полягала в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці системи формування інформаційної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки.

У першому розділі – **«Теоретичні основи формування інформаційної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки»** – на підставі аналізу наукової літератури та освітньої практики закладів вищої освіти виявлено основні проблеми підготовки перекладачів (слабкі темпи впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес; відсутність зв'язків між теоретичними та практичними знаннями; недостатній рівень професійної підготовки майбутніх перекладачів; несумісність навчальних програм із міжнародними стандартами; відсутність сучасних матеріально-технічних засобів, активних форм організації виробничої практики; невідповідність змісту підготовки умовам сучасного ринку праці) та окреслено шляхи їх вирішення. Доведено, що ефективність професійної підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі перекладу в сучасній інформаційній ситуації залежить, у першу чергу, від їх уміння працювати із різними типами текстів, новітніми технологіями перекладу та програмним забезпеченням, орієнтуватися на соціокультурні цінності й професійну етику.

У ході дослідження було опрацьовано наявні дефініції поняття «інформаційна культура», уточнено його зміст, схарактеризовано зв'язок із фундаментальними поняттями «інформація» та «культура». Запропоновано власне визначення поняттю «інформаційна культура фахівця у галузі перекладу», під яким розуміємо інтегративну характеристику особистості, що включає сукупність знань, умінь, навичок та цінностей майбутнього перекладача для забезпечення його спроможності застосовувати

інформаційно-комунікаційні технології на всіх етапах перекладацької діяльності дотримуючись морально-етичних норм під час роботи з інформацією.

З урахуванням теоретичних засад дослідження, змісту й особливостей інформаційної культури майбутніх перекладачів було визначено критерії й показники її сформованості: мотиваційно-ціннісний (інформаційна активність; інформаційна готовність; спрямованість на отримання перевіреної інформації, її інтерпретацію, аналіз та адекватну передачу), когнітивний (знання основних понять ІКТ; знання про основні та прикладні програми), професійно-технологічний (уміння редагувати переклади створенні штучним інтелектом; уміння грамотно оформлювати текст перекладу; шукати інформацію в інтернеті рідною та іноземною мовою) та оцінювально-результативний (здатність особистості до різних форм проєктування та креативного мислення; здатність самостійно мислити, робити логічні висновки та формулювати стратегічні, тактичні та оперативні завдання; здатність до самоаналізу та самооцінки).

Відповідно, для оцінювання сформованості, визначено рівні інформаційної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки в університетах: високий, середній, низький.

З метою впровадження до процесу фахової підготовки системи формування інформаційної культури майбутніх перекладачів було проведено експериментальне дослідження, яке включало три етапи: констатувальний, формувальний та контрольний.

Аналіз результатів констатувального етапу експерименту засвідчив перевагу низького та середнього рівнів сформованості інформаційної культури майбутніх перекладачів.

У другому розділі – **«Експериментальне впровадження системи формування інформаційної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки»** – розроблено, обґрунтовано та експериментально

перевірено систему формування інформаційної культури майбутніх перекладачів в процесі фахової підготовки в університетах.

Система формування інформаційної культури майбутніх фахівців у галузі перекладу включає п'ять взаємопов'язаних та взаємодійних компонентів: цільовий, змістовний, організаційний, оцінний та результативний. Її функціонування дозволяє перетворити процес формування інформаційної культури в педагогічно організовану інтеріоризацію здобувачами вищої освіти цінностей інформаційного середовища, рівнями якої є адаптація, самоідентифікація, самоактуалізація.

Формувальний етап передбачав експериментальне впровадження розробленої системи у ході якого було внесено зміни в зміст наявних освітніх компонентів, впроваджено авторський вибіркового освітній компонент «Інформаційна культура в перекладацькій діяльності», застосовано системи автоматизованого перекладу (CAT-tools).

За результатами підсумкової діагностики рівня інформаційної культури майбутніх перекладачів представлена динаміка змін у відсотковому співвідношенні між низьким, середнім та високим рівнями її сформованості за кожним із визначених критеріїв. Наявність статистично значущої різниці між здобувачами вищої освіти контрольної та експериментальної груп було доведено за допомогою t-критерію Ст'юдента для незалежних вибірок.

Проведене дослідження доводить ефективність запропонованої системи формування інформаційної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки в університетах.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше* було обґрунтовано та експериментально перевірено систему формування інформаційної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки в університетах. У зв'язку з цим розкрито сутність, зміст та структуру інформаційної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки в університетах; схарактеризовано компоненти інформаційної культури майбутніх перекладачів та визначено критерії, показники й рівні її

сформованості. *Удосконалено* інформаційно-технологічний супровід фахової професійно-педагогічної підготовки майбутніх перекладачів, що складається з традиційних та інноваційних форм, методів, засобів та технологій; *набули подальшого розвитку* наукові положення щодо змісту та типології завдань до практичних занять, самостійної та науково-дослідної роботи, педагогічної практики з орієнтацією на компетентнісні засади інформаційної культури у фахівців, що вивчають переклад.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що розроблена система формування інформаційної культури майбутніх перекладачів може бути використана в процесі фахової підготовки майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти, самоосвітньої діяльності майбутніх перекладачів; у процесі післядипломної педагогічної освіти; у науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти; для розробки навчально-методичного забезпечення обов'язкових та вибірових освітніх компонентів освітніх програм спеціальності 035 Філологія.

Ключові слова: інформаційна культура, майбутні перекладачі, фахова підготовка, інформаційно-комунікативні технології, система формування інформаційної культури, рівні інтеріоризації, автоматизований переклад, машинний переклад.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Статті в наукових фахових виданнях України, зокрема, які включені до міжнародних наукометричних баз:

1. **Корінська О.О.** Структура фахової компетентності майбутнього перекладача. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки.* 2020. № 6 (344). Ч.2. С. 49-57. [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-6\(344\)-2-49-57](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-6(344)-2-49-57)
2. **Корінська О. О.** Підготовка майбутніх перекладачів в умовах цифровізації. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса*

Шевченка. Педагогічні науки. 2020. №1 (349). Ч.1. С. 39–47.
[https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-1\(349\)-1-39-47](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-1(349)-1-39-47)

3. Корінська О.О. Інформаційна культура як ключовий аспект професійної компетентності майбутніх перекладачів. *Вісник ЖДУ імені Івана Франка. Серія: Педагогічні науки*. 2023. № 3 (114). С.105–117. DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.3\(114\).2023.105-117](https://doi.org/10.35433/pedagogy.3(114).2023.105-117)

Стаття в зарубіжному науковому виданні:

1. Korinska O., Breslavets, N., Talalay, Yu., Machenko, M., Shuhaiev, A. (2025). The role of digital technologies in the formation of future translators' professional competencies, *WSEAS Transactions on Information Science and Applications*, ISSN / E-ISSN: 1790-0832 / 2224-3402, Volume 22, 2025, Art. #12, Pp.118–133 DOI: <https://doi.org/10.37394/23209.2025.22.12>

Статті в інших виданнях, матеріали конференцій:

1. Корінська О.О. Підготовка фахівців із перекладу в умовах війни та післявоєнного життя. *Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м.Полтава, 16-18 бер. 2023 р.). Полтава, 2023. С. 202–204.

2. Корінська О.О. Цифрова трансформація у галузі перекладу: виклики та можливості для майбутніх перекладачів. *Філософія мови та нові тенденції в перекладознавстві й лінгвістиці* : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. (м.Київ, 30 бер.2023 р.). Київ, 2023. С. 39–40

3. Корінська О.О. The use of online platforms and cloud environments in the higher education process under the conditions of blended learning. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку науки і освіти* : зб. матеріалів I міжнар. міждисцип. наук.-практ. конф. (м.Полтава, 27-28 квіт. 2023р.). Полтава, 2023. С. 109–111

4. Корінська О.О. Проблеми підготовки перекладачів в українському освітньому науковому просторі. *Викладання мов у закладах вищої освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки* : тези XXVI

міжнародної наук.-практ. конф. (м.Харків, 6-7 черв. 2024 р.). Харків, 2024. С. 41–43

5. **Корінська О.О.** Вплив цифрової трансформації на майбутніх перекладачів. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку науки і освіти* : зб. тез доп. III міжнар. міждисцип. наук.-практ. конф. (м.Полтава, 25-27 квіт. 2025р.).Полтава, 2025. С. 278–279

ABSTRACT

Korinska O.O. The Formation of Informational Culture of Future Translators in the Process of the Professional Training at the Universities – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for the degree of Doctor of Philosophy in specialty 011 Educational, Pedagogical sciences. – State Institution “Luhansk Taras Shevchenko National University”, Ukraine, Poltava, 2025.

The thesis is devoted to the problem of informational culture formation of future translators in the process of the professional training at the universities.

The topic relevance was justified, the object, subject, goal, theoretical and methodological basis and the methods of this research were determined; the scientific novelty and practical significance of the thesis were presented; information about the testing and implementation of the obtained results was provided in the thesis introduction.

Nowadays the **relevance** of the research problem is due to the fact that the training process of translators at universities is taking place in the context of digitalization which is an important component of the development of the modern economy and social and cultural spheres of the country. Professional training of specialists in the field of translation passes the stage of reform, which takes place under the influence of world educational trends. Many new teaching strategies are used and tested in order to optimize the learning process of foreign languages in higher education institutions. Taking into account these aspects the formation of

the information culture of specialists of various specialties, including future translators, is of paramount importance.

As a result of the analysis of scientific research and practical work of higher educational institutions, it was concluded that the problem of the formation of the information culture of translators requires further research, which determined the choice of the topic.

The object of the study is the process of professional training of future translators at the universities.

The subject of the research is the system of the formation of information culture of future translators in the process of professional training.

The purpose of the research was the theoretical justification and experimental verification of the system of forming the information culture of future translators in the process of professional training.

The first section “**Theoretical Foundations of the Formation of the Information Culture of Future Translators in the Process of Professional Training**” is based on the analysis of scientific literature and educational practice of higher education institutions, the main problems of training translators were identified (slow tempo of introduction of information and communication technologies into the educational process; lack of links between theoretical and practical knowledge; insufficient level of professional training of future translators; incompatibility of curricula with international standards; lack of modern material and technical means, active forms of organization of production practice; inconsistency of the content of training with the conditions of the modern labor market) The ways for solving the mentioned above issues are outlined. It is proved that the effectiveness of professional training of highly qualified specialists in the field of translation in the modern information situation depends, firstly, on their ability to work with different types of texts, the latest translation technologies and software as well as the possibility to focus on sociocultural values and professional ethics.

During the investigation the existing definitions of the concept of “information culture” were worked out, its content was clarified, the connection with the fundamental concepts of “information” and “culture” was characterized. In the course of the study, we have provided our own definition of the concept of “information culture of a specialist in the field of translation” which means an integrative characteristic of a person, including knowledge, skills and abilities of a future translator to ensure his ability to use information and communication technologies at all stages of translation activity, observing moral and ethical norms while working with information.

Taking into account the theoretical foundations of the investigation, the content and characteristics of the information culture of future translators, criteria and indicators of its formation were determined. They are as follows: motivational-value (information activity; information readiness; focus on obtaining verified information, its interpretation, analysis and adequate transmission), cognitive (knowledge of the basic concepts of ICT; knowledge of basic and applied programs), professional and technological (ability to edit translations by creating artificial intelligence; ability to correctly draw up the text of the translation; search for information on the Internet in the native and foreign languages) and evaluation and effectiveness (the ability of the individual to various forms of design and creative thinking, the creation of a new information product; the ability to think independently, draw logical conclusions and formulate strategic, tactical and operational tasks; ability to self-analysis and self-estimation).

Accordingly, the levels of information culture of future translators in the process of professional training at the have been determined. They are as follows: high, medium and low.

In order to introduce the system of formation the information culture of future translators into the process of professional preparation, an experimental study was conducted. It included three stages: stating, forming and control.

The analysis of the results of the ascertaining stage of the experiment determined the advantage of low and medium levels of formation of the information culture of future translators.

In the second section, **“Experimental Introduction of the System of Formation of the Information Culture of Future Translators in the Process of Professional Training”** the system of formation of the information culture of future translators in the process of professional training at universities is developed, substantiated and experimentally tested.

The system of formation the information culture of future specialists in the field of translation includes five interrelated and interacting components: targeted, meaningful, organizational, evaluative and effective. Its functioning makes it possible to transform the process of forming an information culture into a pedagogically organized interiorization by students of the values of the information environment. The levels of which are adaptation, self-identification, self-actualization.

The formative stage involved the experimental implementation of the developed system. Some changes were made in the content of existing educational components, the author's selective educational component “Information Culture in Translation Activities” was introduced, and computer-aided translation systems (CAT-tools) were applied.

According to the results of the final diagnosis of the level of information culture of future translators, the dynamics of changes in the percentage ratio between the low, medium and high levels of its formation according to each of the defined criteria is presented. The presence of a statistically significant difference between higher education applicants of the control and experimental groups was proved by student's t-test for independent samples.

The conducted research proves the effectiveness of the proposed system of formation the information culture of future translators in the process of professional training at universities.

The scientific novelty of the study confirmed that the system of forming the information culture of future translators in the process of professional training at universities is firstly substantiated and experimentally tested. In this regard, the essence, content and structure of the information culture of future translators in the process of professional training at universities are disclosed; components of the information culture of future translators are characterized and criteria, indicators and levels of its formation are determined. Information and technological support of professional and pedagogical training of future translators, consisting of traditional and innovative forms, methods, tools and technologies are improved; as well as scientific provisions on the content and typology of tasks for practical training, independent and research work, pedagogical practice with the focus on the competency principles of information culture among specialists studying translation were further developed.

The practical significance of the study is that the developed system of forming the information culture of future translators can be used in the process of professional training of future translators in higher education institutions, self-educational activities of future translators; in the process of postgraduate pedagogical education; in the research work of students; to develop educational and methodological support for mandatory and selective educational components of educational programmes of specialty 035 Philology.

Key words: information culture, future translators, professional training, information and communication technologies, information culture formation system, interiorization levels, computer-aided translation, machine translation.

LIST OF PUBLICATIONS ON THE TOPIC OF THESIS

Articles in professional scientific publications

1. **Korinska O.O.** (2020) The structure of the professional competence of the future translator. *Bullerin of Luhansk Taras Shevchenko National Universtity. Padagogical sciences*. Issue 6 (344). Vol.2. Pp. 49–57. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-6\(344\)-2-49-57](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-6(344)-2-49-57) [in Ukrainian]

2. **Korinska O.O.** (2022) Training of future translators in the conditions of digitalization. *Bullerin of Luhansk Taras Shevchenko National Universtity. Padagogical sciences*. Issue 1(344). Vol.1. Pp. 39–47. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-1\(349\)-1-39-47](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-1(349)-1-39-47) [in Ukrainian]

3. **Korinska O.O.** (2023) Information culture as a key aspect of professional competence of future translators. *Zhytomyr Ivan Franko state university journal. Pedagogical sciences*. 2023. Issue 3(114). Pp. 105–117. DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.3\(114\).2023.105-117](https://doi.org/10.35433/pedagogy.3(114).2023.105-117)

Articles in international scientometrical databases:

4. **Korinska O.**, Breslavets, N., Talalay, Yu., Machenko, M., Shuhaiev, A. (2025). The role of digital technologies in the formation of future translators' professional competencies, *WSEAS Transactions on Information Science and Applications*. ISSN / E-ISSN: 1790-0832 / 2224-3402, Volume 22, 2025, Art. #12, Pp. 118–133 DOI: <https://doi.org/10.37394/23209.2025.22.12> [in English]

Publications in the collections of thesis in All Ukrainian and International conferences:

1. **Korinska O.O.** (2023) Training of translation specialists in war and post-war life. *Language and Intercultural Communication: Theory and Practice* : All-Ukrainian Scientific and Practical Conference. Poltava, Pp. 202–204 [in Ukrainian]

2. **Korinska O.O.** (2023) Digital Transformation in Translation: Challenges and Opportunities for Future Translators. *Language philosophy and new trends in translation and linguistic studies* : Program and papers of fourth international scientific and practical conference. Kyiv. Pp. 39–40 [in Ukrainian]

3. **Korinska O.O.** (2023) The use of online platforms and cloud environments in the higher education process under the conditions of blended learning. *Current issues, problems and prospects of the development of science and education* : Materials of the first international interdisciplinary and practical conference. Poltava. Pp. 109–111

4. **Korinska O.O.** (2024) Problems of training translators in the Ukrainian educational scientific space. *Language teaching in higher education institutins at the present stage. Interdisciplinary connections* : materials of the twenty-sixth international scientific and practical conference. Kharkiv. Pp. 41–43 [in Ukrainian]

5. **Korinska O.O.** (2025) The Impact of Digital Transformation on Future Translators. *Current issues, problems and prospects of the development of science and education* : Materials of the third international interdisciplinary and practical conference. Poltava. Pp. 278–279 [in Ukrainian]